

ทัศนภาพการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชนในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาของภาครัฐในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

THE SCENARIO IN DEVELOPMENT OF PUBLIC AND PEOPLE RELATIONSHIP IN THE CONFLICT MANAGEMENT OF PUBLIC DEVELOPEMT PROJECTS IN THE UPPER CENTRAL PROVINCES

วิชาญน้อยโต * ธิติวุฒิ หมั่นมี ** พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา ***

WichanNoito * ThitiwutManmee ** PhrakrusangharakKiattisakKittipañño ***

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์กลไกที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาของภาครัฐ 2) บูรณาการหลักพุทธธรรมกับความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ 3) เสนอทัศนภาพการดำรงความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวและเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 13 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองขั้นตอนโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลไกที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาของภาครัฐ คือ ในการกำหนดนโยบายหน่วยงานภาครัฐจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย มาจากความต้องการของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจทั้งผลดี ผลเสียผลประโยชน์และความคุ้มค่าของโครงการ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหา การแสดงความ

* Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

คิดเห็นและองค์กรภาคเอกชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะการแก้ปัญหา ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

2. หลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ของภาครัฐกับประชาชน ได้แก่ อปทานิยธรรม 7 โดยรัฐกับประชาชนจะต้องหมั่นประชุมกัน มีความพร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและพร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย ไม่ตั้งกฎระเบียบเกินกว่าที่กฎหมายได้บัญญัติได้ เคารพผู้ใหญ่กว่าให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่ทำความดีและหลักพุทธธรรมที่นำมาจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ ได้แก่ สาราณียธรรม 6 รัฐกับประชาชนจะต้องทำดี พุทธดีและคิดดีต่อกัน แบ่งปันผลประโยชน์ มีการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายและมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

3. ทศนภาพการธำรงความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ ได้แก่ ทศนภาพของการกำหนดนโยบายของภาครัฐ ที่รัฐจะต้องชี้แจงข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับประชาชน ทศนภาพของการมีส่วนร่วมในนโยบายโดยกำหนดผู้มีส่วนร่วม เรื่องที่เข้ามามีส่วนร่วมและวิธีการมีส่วนร่วม ทศนภาพความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชน ซึ่งจะต้องเข้าไปแก้ไขปัญหของประชาชนและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและองค์กรเอกชน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ ทศนภาพของภาวะผู้นำ ลักษณะของภาวะผู้นำ เป็นผู้รักษามลประโยชน์ของประเทศชาติ มีความรู้ ผู้ประสานงาน ผู้นำทางความคิด มีคุณธรรมและจริยธรรม ทศนภาพการบูรณาการหลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์ที่จะปฏิบัติร่วมกับบทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน และองค์กรภาคเอกชนโดยปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม และทศนภาพของการจัดการความขัดแย้ง จะต้องมีการชี้แจงนโยบายให้ประชาชนทราบ การมีส่วนร่วม การสร้างความไว้วางใจและปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม คือ หลักอปทานิยธรรม 7 และสาราณียธรรม 6

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชน , การจัดการความขัดแย้ง

ABSTRACT

Objective of this research were to, 1) Analyze the mechanism to enhance relationship of government and People to manage the public development project 2) Integrate the Buddhaddhamma with government's relationship and people to manage conflict from the public development project 3) To present scenario to maintain government's relationship and people to manage conflict from the public development project.

Methodology was the qualitative research collected data from 26 key informants, Purposefully selected from experts. The tool used to collect data was the structured in-depth-interview, collecting data by face-to face interviewing, and

collecting data from focus group discussion with 13 person analyzing data by descriptive interpretation.

Findings were as follows :

1. The mechanism to enhance relationship of government and people to manage the public development project were to obey the laws, in the public policy decision-making by the government. It come from the deier of people. Government officials must to give some information to the people, to explain public policy to the people understanding good and loss benefit, Project worthiness, transparency and checking. The people have to participation in the public policy decision-making, to solve a problem, to showe opinion. And the non-government organization have to have participation in the solve problem and in the information to the people understanding all over.

2. The Buddhadamma to integrate for enhancing relationship of government and people to manage the public development project was APARIHANIYADHAMMA 7. The government and people have to hold regular and frequent meeting, to meet together in harmony, disperse in harmony, and do their business and duties in harmony, to introduce no revolutionary ordinance, or break up no established ordinance, to honor and respect the elders, to provide the rightful protection for person to do kindness. And the Buddhadamma to manage conflict from the public development project was SARANIYADHAMMA 6. The government and people had to be kind, speak good words, think positives together, to share in benefit rightfully, to obey the laws, and to respect with opinions of others.

3. The scenario to maintain government's relationship and people to manage conflict from the public development project was the public policy of scenario to explain information for people to know, Participation of people and people trustworthy, Subject of participation and the way of participation. The public and people relationship of scenario had to solve the people of problem and listen to the view of people and non-government organization. The officials were mechanism to create relationship. The Leadership of scenario had to characteristic to protect the interests, to know, to coordinate. Opinion leaders had to have virtue and morality. The integrate Buddhadamma of scenario had relationship to work together in role and function of officials, people, and the non-government

organization. They were to obey the principle of Buddhaddhamma. And the manage conflict of scenario had to explain public policy to the people, Participation, trustworthy. Buddhaddhamma to create participation and trustworthiness were Aparihaniyadhamma 7 and Saraniyadhamma 6.

Keyword : Enhance relationship of Government and People; manage conflicts from the Public develop Project.

1. บทนำ

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของภายนอกประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ สังคม การเมืองและการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสม เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของโลก การเพิ่มมูลค่าผลผลิตด้วยฐานความรู้ การสร้างฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน โดยมีเป้าหมายให้ประเทศมีความสามารถและภูมิคุ้มกันเพื่อการอยู่รอดได้อย่างสมดุลและยั่งยืน (จำรูญ พริกบุญจันทร์, 1(2) : 34-40)

การกำหนดนโยบายของภาครัฐนั้นมาจาก 2 ทาง คือ การกำหนดนโยบายมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้เป็นการกำหนดจากภาครัฐ (TOP DOWN) และอีกทางหนึ่งมาจากความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชน โดยได้เสนอนโยบายและความต้องการให้กับตัวแทนหรือส่วนราชการและนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ และนำลงไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ โดยมีส่วนราชการเป็นกลไกและขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง (Bottom up) ในการจัดทำบริการสาธารณะกำหนดนโยบายและการนำนโยบายลงไปปฏิบัติ เป็นการบริหารงานของภาครัฐ ให้ประชาชนได้รับบริการจากภาครัฐโดยเท่าเทียมกัน ให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจในการได้รับบริการจากหน่วยงานของภาครัฐ (สมาน งามสนิท, 1(2) : 21-33)

การนำนโยบายลงไปปฏิบัติจะต้องมีความสัมพันธ์กับหลายๆ หน่วยงานหรือองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกันทุกๆ ฝ่าย จะต้องปฏิสัมพันธ์และประสานงานกันไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น และหน่วยงานหรือองค์กรภาคเอกชน เมื่อมีผลกระทบจากการปฏิบัติงานก็จะกระจายไปสู่หน่วยงานที่มีความสัมพันธ์กัน เมื่อนำโครงการของภาครัฐไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ก็จะเกิดความขัดแย้งและการต่อต้านจากคนในพื้นที่และจะนำไปสู่กลุ่มอาชีพ นักวิชาการ สื่อสารมวลชนและกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ เข้ามาเป็นภาคีในการขยายความขัดแย้งให้เป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้น อันนำไปสู่การต่อต้านและการกระทบกระทั่งกันทั้งทางตรงและ

ทางอ้อม เป็นกลุ่มและองค์กรที่มีแนวคิดในการต่อต้านในการดำเนินโครงการนั้นๆ ที่จะนำลงไปปฏิบัติในพื้นที่

การเกิดความขัดแย้ง จากการดำเนินโครงการภาครัฐ ส่วนมากจะมาจากโครงการที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการสร้างเขื่อน และการสร้างโรงงานไฟฟ้า เป็นต้น การที่จะนำนโยบายลงไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการควบคุมตีมหาชนในการใช้นโยบายกับกลุ่มผู้มีอิทธิพล การดำเนินโครงการตามความต้องการของประชาชน การกำหนดจุดมุ่งหมายในการนำนโยบายลงไปปฏิบัติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเพียงพอ การกำหนดทัศนคติของผู้นำนโยบายและอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ให้เกิดประโยชน์กับประชาชนอย่างสูงสุด (ลลดาวฤทธิไกรกิตติ, 1(2) : 116-129)

ในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐให้สามารถดำเนินไปได้ จะต้องจัดการยุติปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชนให้มีความเข้าใจตรงกันและผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการภาครัฐนั้น สามารถที่จะประสานผลประโยชน์ให้ตรงกันและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในการยุติความขัดแย้งนั้นจะต้องเกิดจากกระบวนการที่ประสานระหว่างแนวคิดและทฤษฎีที่ทำให้ประชาชนเข้าใจในนโยบายโครงการพัฒนาภาครัฐและบูรณาการกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดพุทธบูรณาการในการขับเคลื่อนนโยบายและยุติปัญหาความขัดแย้งได้อย่างสันติวิธีและได้รับประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย และอีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายและนำนโยบายลงไปปฏิบัติให้ประสานกับผลประโยชน์และความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นผู้รับผลประโยชน์หรือเป็นผู้ได้รับความกระทบจากแผนงานและโครงการที่รัฐนำลงไปปฏิบัติในพื้นที่โดยจะนำความคิดเห็นของทั้งสองฝ่ายและปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ มาประมวลเพื่อสร้างทัศนภาพการอ้างความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาของภาครัฐในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กลไก ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาของภาครัฐ
2. เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมกับความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาภาครัฐ
3. เพื่อเสนอทัศนภาพการอ้างความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ

3. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายลงไปปฏิบัติ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะ แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการ

พัฒนาของภาครัฐ แนวคิดเกี่ยวกับโครงการพัฒนาของภาครัฐ แนวคิดกลไกการพัฒนาความสัมพันธ์ ภาครัฐกับประชาชน แนวคิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และหลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนภาครัฐ ประชาชนและบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำโครงการพัฒนาของภาครัฐลงไปดำเนินการในพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาโครงการก่อสร้างเขื่อนแม่วงก์ ที่อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ และพื้นที่ได้ประโยชน์ และมีผลกระทบจากการดำเนินการก่อสร้างเขื่อนแม่วงก์ ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดอุทัยธานี ระยะเวลาในการศึกษา รวม 10 เดือน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ 5 เทคนิค ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้เกี่ยวข้องจากภาครัฐและประชาชน จำนวน 26 รูป/คน โดยกำหนดรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure in- depth interview) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน (Documentary Research) ทั้งในส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติการ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ 3) การสังเกตและการตรวจสอบข้อมูลจากการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์ 4) การสร้างทัศนภาพ (Scenario Building) นำผลการวิจัยมาสร้างทัศนภาพในอนาคต โดยวิเคราะห์จากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตจากการลงพื้นที่ 5) การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) เป็นการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญนำมาตรวจสอบองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย จำนวน 13 รูป/คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารของส่วนราชการในฐานะผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการหรืออาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ข้าราชการในพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านและพระผู้เชี่ยวชาญในการใช้หลักธรรม จำนวน 26 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ใช้แบบบันทึกเสียงไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ การสังเกตและการตรวจสอบข้อมูลจากการลงพื้นที่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและมีโครงสร้าง การสังเกตจากการลงพื้นที่ นำผลการวิเคราะห์มาสร้างทัศนภาพ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูล การจัดระบบข้อมูล การสรุปแบบอุปนัยและการวิเคราะห์หาเหตุและผลที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์เชิงอุปนัย และการวิเคราะห์แก่นสาระ

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชนในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ” ได้ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของส่วนราชการ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ประชาชนชาวบ้านประชาชนในพื้นที่หรือผู้แทนภาคเอกชน อาสาสมัครที่ทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและพระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่สอนศีลธรรมและมีตำแหน่งทางการบริหารคณะสงฆ์ จำนวน 26 รูป/คน ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วิเคราะห์กลไกที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาของภาครัฐ

1.1 กลไกการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการกำหนดนโยบายโครงการสร้างเขื่อนแม่วงก์

1) หน่วยงานภาครัฐ เป็นผู้กำหนดนโยบายจะต้องกำหนดนโยบายมาจากปัญหาความต้องการของประชาชน วิถีชีวิตของชุมชนและเป็นนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

2) นโยบาย แผนงานและโครงการ ซึ่งเป็นตัวกำหนดรายละเอียดของโครงการที่จะต้องสนองตอบต่อการแก้ไขปัญหา ประโยชน์ที่จะได้รับ ผลกระทบของโครงการและการแก้ไขปัญหาและทางออกให้กับโครงการที่จะดำเนินต่อไปได้

3) การวางแผนของโครงการ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของโครงการในเรื่องของงบประมาณ การบริหารจัดการ ชุมชน และประชาชนที่จะเข้ามาคัดค้านโครงการ

4) ระเบียบกฎหมาย จารีตประเพณี จะต้องถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการกำหนดกฎเกณฑ์เป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยมีจารีตประเพณีของชุมชนเข้ามารองรับการดำเนินนโยบาย

5) ประชาชน เป็นกลไกที่สำคัญที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับภาครัฐ ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งเป็นตัวการในการรับฟังความคิดเห็นทุกภาคส่วน

6) ข้อมูลข่าวสาร เป็นกลไกสำคัญที่ภาครัฐจะนำเสนอให้ประชาชนรับทราบถึงความเป็นมาของโครงการ ผลดี ผลเสียของโครงการ และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการกำหนดนโยบาย

7) เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างภาครัฐกับประชาชน จะต้องดำเนินการในการขับเคลื่อนนโยบายอย่างโปร่งใสและให้เป็นธรรมแก่ประชาชน

8) สิ่งแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จะเป็นส่วนประกอบของกลไกที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้เป็นผลดีกับภาครัฐและประชาชน

1.2 กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย

- 1) การพบปะประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ความต้องการ แนวทางแก้ไข และทางเลือกในการกำหนดนโยบาย
- 2) การทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้
- 3) การจัดเวทีประชาคม โดยเชิญผู้มีส่วนร่วมทั้งภาคส่วนของรัฐของประชาชน ภาคเอกชน นักวิชาการ ได้มาแสดงความคิดเห็นโดยสาธารณะเพื่อให้มีการตกลงในเรื่องการกำหนดนโยบาย
- 4) การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน โดยกระบวนการให้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ มีความเข้าใจในองค์ความรู้และข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของภาครัฐ
- 5) การจัดสัมมนา โดยกระบวนการให้ความรู้ก่อนแล้วจึงมีการจัดกลุ่มอภิปราย ได้แสดงความคิดเห็น แล้วนำเสนอในที่ประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และได้นำความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย
- 6) การจัดเวทีเสวนา เป็นการเชิญผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ โดยมีทั้งฝ่ายให้ความรู้ ผู้ที่เห็นด้วย และผู้ที่ไม่เห็นด้วยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสรับฟังและมีการสอบถามถึงปัญหา การแก้ไขและเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย
- 7) การสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ถึงผลกระทบของโครงการและนำเสนอความต้องการ ข้อเสนอแนะของประชาชนไปปรับปรุงแผนงาน โครงการและการกำหนดนโยบาย

1.3 กลไกการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ

- 1) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ค กูเกิ้ลไลน์ และอินสตาแกรม เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันนี้การสื่อสารทางนี้เป็นที่นิยมและเข้าถึงผู้รับข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างดี
- 2) การประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีผู้รับข่าวสารเป็นกลุ่มใหญ่ของประเทศ
- 3) การประชาสัมพันธ์โดยศูนย์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นการสื่อสารหลักการของประชาชน มีสื่อที่เป็นเอกสารให้บริการประชาชน เช่น หนังสือ วารสาร แผ่นพับ เป็นต้น
- 4) การประชาสัมพันธ์โดยบุคลากรของภาครัฐ โดยมอบหมายให้เจ้าหน้าที่หรือตัวแทนของภาครัฐได้ไปนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ทั้งการชี้แจง ประชุม สัมมนา การจัดเวทีประชาคม และการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้
- 5) การประชาสัมพันธ์ตามเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ที่มีการร่วมมือกันในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การทำกิจการร่วมกับองค์กรภาคเอกชน

6) การประชาสัมพันธ์โดยสื่อสารมวลชน โดยหน่วยงานได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร หรือการให้สัมภาษณ์ การผลิตสื่อให้กับหน่วยงานภาครัฐ

7) การประชาสัมพันธ์โดยนักวิชาการ โดยเสนอความรู้ในรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งการให้ความรู้ในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษาที่มีผู้เชี่ยวชาญไปนำเสนอความคิดเห็น

1.4 กลไกการนำนโยบายลงไปปฏิบัติ

1) รัฐจะต้องนำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริง เหตุผลความจำเป็นของโครงการก่อสร้าง เชื้อนแม่วงก็ให้ประชาชนเข้าใจอย่างละเอียดโดยมิได้ปิดบังข้อมูล

2) รัฐจะต้องแจ้งให้ประชาชนได้รับรู้ถึงประโยชน์จากการสร้างเชื้อนแม่วงกว่าจะ ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องใด และประชาชนจะได้รับประโยชน์อะไรจากการดำเนินโครงการดังกล่าว

3) รัฐจะต้องชี้แจงถึงผลกระทบของการสร้างเชื้อน จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้รับผลกระทบอย่างไร และผลกระทบจะส่งผลถึงประชาชนทั้งในพื้นที่และสังคม โดยรวมอย่างไร

4) รัฐจะต้องแจ้งแนวทางแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบนั้นได้อย่างไร

5) รัฐจะต้องให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลการสร้างเชื้อนได้ทุกระดับเพื่อประชาชนจะ ได้นำข้อมูลดังกล่าวไปตัดสินใจที่จะสนับสนุน เห็นด้วยหรือคัดค้านการดำเนินโครงการดังกล่าว

6) รัฐจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการ ดำเนินโครงการดังกล่าว โดยการจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

7) รัฐจะต้องให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการกำหนดนโยบายของภาครัฐ และการนำ นโยบายลงไปปฏิบัติ การเปรียบเทียบความคุ้มค่า ประโยชน์ที่จะได้รับกับการดำเนินโครงการและ ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นหากไม่ดำเนินโครงการดังกล่าว

8) รัฐต้องมีความโปร่งใสในเรื่องการอนุมัติงบประมาณในการสร้างเชื้อน ผลประโยชน์จะต้องตกแก่ประชาชนไม่ใช่การสร้างเชื้อนเพื่อการอนุมัติงบประมาณเพื่อเอื้อประโยชน์ ต่อกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นพันธมิตรทางการเมืองกับรัฐบาล

2. บูรณาการหลักพุทธธรรมกับความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการจัดการ ความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ

หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการสร้างความสัมพันธ์และแก้ปัญหาความขัดแย้ง การศึกษาวิจัย เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่ใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ ผู้วิจัยพบว่า ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างภาครัฐกับประชาชนให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถที่จะนำหลักอปริหานิยธรรม อัน เป็นหลักธรรม สำหรับการปกครองและทำให้องค์กรมีความมั่นคงไม่เสื่อมไปในสายตาของประชาชน และบุคคลที่อยู่ในองค์กรนั้นๆ ซึ่งเป็นการนำเอาหลักอปริหานิยธรรมมาบูรณาการกับการกระทำของ องค์กร ให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการแสดงออกทางกิจกรรม แผนงานหรือ โครงการต่างๆ

1) หมั่นประชุมกันเนื่องเนิตย หน่วยงานภาครัฐและประชาชนจะต้องมีการประชุมกันเป็นประจำเพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่รัฐจะกระทำ ถ้าหากเกิดปัญหาอุปสรรคใดๆ จะต้องร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน

2) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และกระทำกิจกรรมร่วมกัน ภาครัฐและประชาชนจะต้องมีความคิดเห็นและแนวทางเดียวกันในการประชุมชี้แจง จะต้องมีความพร้อมเพรียงกันก่อนทำ ขณะทำและเลิกทำ

3) ไม่บัญญัติ หรือล้มเลิกข้อบัญญัติต่างๆ เป็นการไม่เพิกถอน ไม่เพิ่มเติม ไม่ละเมิดหรือวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นการสร้างกฎระเบียบ กติกาข้อบังคับโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือจารีตประเพณี ถ้ากฎกติกา ระเบียบ ประเพณีใดที่ดีและมีอยู่แล้วก็ไม่ควรที่จะยกเลิกหรือเพิกถอนสิ่งเหล่านั้น

4) ให้เคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ หรือเป็นการยอมรับฟังความคิดเห็นของนักวิชาการ ผู้นำชุมชนหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ

5) ไม่ข่มเหงสตรีหรือข่มเหงรังแกผู้น้อยหรือผู้ที่ด้อยกว่า ทั้งในเรื่องสรีระร่างกาย ฐานะความเป็นอยู่หรือความรู้ ทุกคนต้องมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน

6) เคารพบูชาสักการะเจดีย์ ศาสนสถาน ปุชนียสถาน ปุชนียบุคคล ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความดี

7) การให้อารักขาพระภิกษุสงฆ์หรือผู้มีศีล เป็นการคุ้มครองความดี ความถูกต้อง ความยุติธรรม หรือประโยชน์สุขของประชาชน

การศึกษาปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันมาจากเรื่องความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน การแบ่งปันผลประโยชน์ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เท่าเทียมกัน หลักธรรมที่จะนำมาบูรณาการกับการแสดงออกของภาครัฐที่มีต่อประชาชนหรือองค์กรด้วยกัน เพื่อจัดการปัญหาความขัดแย้งให้ยุติลงได้ คือ หลักสาราณียธรรม เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา สำหรับใช้ปลูกฝังให้แต่ละบุคคล ประพฤติปฏิบัติให้เกิดขึ้นเป็นนิสัยอยู่ในจิตใจ เป็นหลักธรรมที่ให้บุคลากรขององค์กรภาครัฐปฏิบัติเพื่อที่จะส่งเสริมและเกื้อกูลให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐประสบผลสำเร็จและสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างองค์กรภาครัฐกับประชาชนได้เป็นอย่างดี

1) เมตตากายกรรม การกระทำต่อกันด้วยเมตตา แสดงความไมตรีและความหวังดีต่อทุกคน ให้ความช่วยเหลือกัน แสดงกิริยาสุภาพเรียบร้อย เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2) เมตตาวาจากรรม พูดจากันด้วยเมตตา ไม่พูดคำเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียดและให้พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน

3) เมตตาเมโนกรรม ติดต่อกันด้วยเมตตา เป็นการตั้งจิตปรารถนาดีต่อกัน คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มองโลกในแง่ดี คิดบวก มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

4) สาธารณโกศล การแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ แจกจ่ายให้ทั่วถึง ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการใช้สอยบริโภคร่วมกัน

5) สีสันสามัญญตา ประพฤติตนให้ดีเสมอเหมือนกับผู้ที่มีศีล ให้ประพฤติตนให้เท่าเทียมเขา ผู้มีความประพฤติดีงาม สุจริต รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่าเสียดายแก่หมู่คณะ

6) ทิฐีสันสามัญญตา ปรับความเห็นให้เข้าหากันได้ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน มีอุดมคติ มีเป้าหมายเดียวกัน โดยยึดหลักความดีและความถูกต้อง

3. ทศนภาพการดำรงความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการจัดการความขัดแย้ง เกิดจากโครงการพัฒนาภาครัฐ

ทศนภาพที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยทศนภาพต่างๆ ดังนี้

3.1 ทศนภาพของการกำหนดนโยบายภาครัฐ ให้ชื่อทศนภาพนี้ว่า “Public Policy Scenario” โดยมีกระบวนการและขั้นตอนในการกำหนดนโยบาย แผนงานและโครงการดังนี้

- 1) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชน
- 2) การกำหนดทางเลือกของนโยบาย
- 3) การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ผลกระทบ ความคุ้มค่า และปัญหาอุปสรรค
- 4) การวางแผนในเรื่องการอนุมัติงบประมาณ สถานที่ดำเนินโครงการและการดำเนินการ
- 5) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ทั้งนำเสนอและตอบคำถามที่ประชาชนต้องการรู้
- 6) การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย
- 7) การขับเคลื่อนนโยบายโดยหน่วยงานภาครัฐ เอกชน พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และประชาชน
- 8) การสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นต่อองค์กรภาครัฐ

3.2 ทศนภาพของการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ให้ชื่อทศนภาพนี้ว่า “Public Participation Of Scenario” โดยมีองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมดังนี้

- 1) ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สื่อมวลชน นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และประชาชน
- 2) เรื่องที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การกำหนดนโยบาย ผลกระทบของนโยบาย การแก้ไขปัญหา อุปสรรค ข้อมูลข่าวสารและการดำเนินการ
- 3) วิธีการมีส่วนร่วม ได้แก่ การพบปะพูดคุย การทำประชาพิจารณ์ การจัดเวทีประชาคม การอบรม การเสวนา และการสำรวจความคิดเห็น

3.3 ทศนภาพของความสัมพันธ์ภาครัฐกับประชาชน ให้ชื่อทศนภาพนี้ว่า “Public and people Relationship of scenario” โดยมีองค์ประกอบของความสัมพันธ์ ได้แก่ รัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน และองค์กรเอกชน

3.4 ทศณภาพของภาวะผู้นำ ให้ชื่อทศณภาพนี้ว่า “Leadership of Scenario” โดยมีความสัมพันธ์ในการเป็นผู้นำที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐและประชาชน ดังนี้

- 1) ผู้นำ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถื่นและผู้นำโดยธรรมชาติ
- 2) คุณลักษณะของผู้นำ ได้แก่ การศึกษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ ประชาชน และส่วนรวม มีความรู้ เป็นผู้ประสานงาน เป็นผู้นำทางความคิด มีคุณธรรมและจริยธรรม
- 3) ผู้นำต้องปฏิบัติงาน การขับเคลื่อนนโยบาย การชี้แจงข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจในการกำหนดทางเลือก การติดตามและประเมินผล
- 4) ผู้นำ ทำงานให้แก่หน่วยงานภาครัฐและประชาชน

3.5 ทศณภาพของการบูรณาการหลักพุทธธรรม ให้ชื่อทศณภาพนี้ว่า “Integrate Buddhaddhamma of scenario” โดยนำหลักธรรม ได้แก่ อปริหานิยธรรม 7 กับ สาราณียธรรม 6 นำมาเป็นหลักปฏิบัติในการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ของแต่ละบุคคล

3.6 ทศณภาพของการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากโครงการพัฒนาภาครัฐ ให้ชื่อทศณภาพนี้ว่า “Conflict Management Of Scenario” โดยกำหนดองค์ประกอบความขัดแย้งไว้ดังนี้

- 1) ความขัดแย้งที่เกิดจากการกำหนดนโยบายเนื่องจากนโยบายที่กำหนดขึ้นมานั้น ไม่ได้แก้ปัญหา ไม่สนองตอบความต้องการของประชาชน ขาดการมีส่วนร่วม ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน การปิดบังข้อมูลข่าวสาร
- 2) ความขัดแย้งที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติเนื่องจากขาดการมีส่วนร่วม ประชาชนขาดข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความโปร่งใสในโครงการที่อนุมัติ ผลกระทบต่อป่าไม้และสัตว์ป่า การจัดสรรผลประโยชน์และขาดความไว้วางใจต่อภาครัฐ
- 3) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยมีผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐ NGO สื่อสารมวลชน นักวิชาการ พรรคการเมืองและประชาชน
- 4) การจัดการความขัดแย้ง โดยรัฐจะต้องชี้แจงนโยบาย แนวทางแก้ไข ผลกระทบการมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย การสร้างความไว้วางใจ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการบูรณาการด้วยหลักธรรม

6. อภิปรายผล

กลไกที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ของภาครัฐและประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาของภาครัฐ

1. กลไกการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในการกำหนดนโยบายให้เป็นนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยไม่มีความขัดแย้ง โดยหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายที่สามารถนำนโยบายลงไปปฏิบัติได้โดยไม่มีความขัดแย้ง จะต้องกำหนดนโยบายมาจากปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Vickers sirg (Vickers sirg, 1965 : 235) ที่กล่าวไว้ว่า การกำหนดนโยบายที่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติและสามารถ

ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุดก็จะก่อผลดีต่อสังคมและประเทศชาติ นโยบายนั้นมาจากการแก้ปัญหาและความต้องการของประชาชน

2. กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เป็นกิจกรรมที่รัฐได้จัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชน ประชาชนจะต้องแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การแก้ไขปัญหา การแสดงออกทางความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี (ประเวศ วะสี, 2549 : 39) ซึ่งกล่าวไว้ว่าประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยการทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมตามระเบียบกฎหมาย

3. กลไกการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ค ยูทูป และ อินสตราแกรม การประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ วารสาร การประชาสัมพันธ์โดยบุคลากรภาครัฐ สื่อสารมวลชน หรือนักวิชาการ ภาครัฐจะต้องเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้ ได้เข้าใจ และได้ทราบถึงวิธีการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของทัศนีย์ เจนวิถีสุข (ทัศนีย์ เจนวิถีสุข, 2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม” ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารส่งผลต่อสังคมให้มีการเปลี่ยนแปลง คือการสื่อสารด้วยสติบนพื้นฐานของความเข้าใจและเคารพผู้อื่นบนหลักการของเหตุผลตามความเป็นจริง ก่อให้เกิดปัญญา สร้างสรรค์ และนำไปสู่การกระทำที่ดีงาม

4. กลไกการนำนโยบายลงไปปฏิบัติ โดยรัฐจะต้องนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริง เหตุผลของความจำเป็นของโครงการ ไม่ปิดบังข้อมูล ความโปร่งใส ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Roger sideway (Roger sideway, 2005 : 125) ที่กล่าวไว้ว่า การกำกับดูแล การทำงานร่วมกันเป็นเครื่องมือในการแก้ไขข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง ให้มีการทำงานร่วมกัน มีกฎ กติกา หลักเกณฑ์ ความโปร่งใส การทำความเข้าใจ รับรู้ถึงปัญหา อุปสรรค และมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประชาชนซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชาวโลก

2) รัฐจะต้องไม่ปิดบังข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

3) รัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายลงไปปฏิบัติทุกขั้นตอน

4) รัฐจะต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อนำมาแก้ไขหรือปรับปรุงการทำงานของภาครัฐ โดยให้ถือว่าเป็นนโยบายที่สำคัญ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของภาครัฐ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน แต่ในประเทศไทยประชาชนมีส่วนร่วมน้อยมาก ดังนั้น รัฐควรส่งเสริมกิจกรรมให้กับประชาชน นักศึกษา นักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอให้อือเป็นนโยบายที่สำคัญและเร่งด่วน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ เฉพาะโครงการ การศึกษาครั้งต่อไปควรให้มีการศึกษาเปรียบเทียบในหลายพื้นที่ หลายโครงการเพราะในแต่ละพื้นที่และโครงการสภาพอาจไม่เหมือนกัน ฉะนั้น การแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่จึงไม่เหมือนกัน

2) ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาเพิ่มเติมในเชิงปริมาณ โดยนำเอาผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลในการนำวิจัยครั้งต่อไป

3) ควรศึกษาองค์ประกอบของหลักธรรมในด้านอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ เช่น หลัก สัปปปริสธรรม 7 สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น เพื่อนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ของภาครัฐและการจัดการความขัดแย้ง

Reference

- ChamroonPrikboonchandhara. (2012). Education System.Development to Asean Community. *Journal of MCU Social Science Review*, 1(2), 34-40.
- Laladawaritkaikitti.(2012). The Traits of Qualified.Local politicians. *Journal of MCU Social Science Review*, 1(2), 116-129.
- Prawaswasee.(2016). *Public policy process*.Thailand Healt Association.
- Roger sideway.(2005).*Resolving Environmental Diaputes:from conflict to consensus*.London:Earth
- Samangamsanid.(2012).Public Administration in Thailand. *Journal of MCU Social Science Review*, 1(2), 21-23.
- TatsaneeJenvithisuk. (2012).The Buddhist communication and the Social Change. (Doctoral Dissertation). Bangkok :Mahachulalongkornrajavidyalaya university.
- Vickers sirg.(1965).*The art of Judgment :A Study of Policy Making*. London:Chapman&Hall.